

Egebjerg, et rekreativt område på en tidligere grusgrav og losseplads.

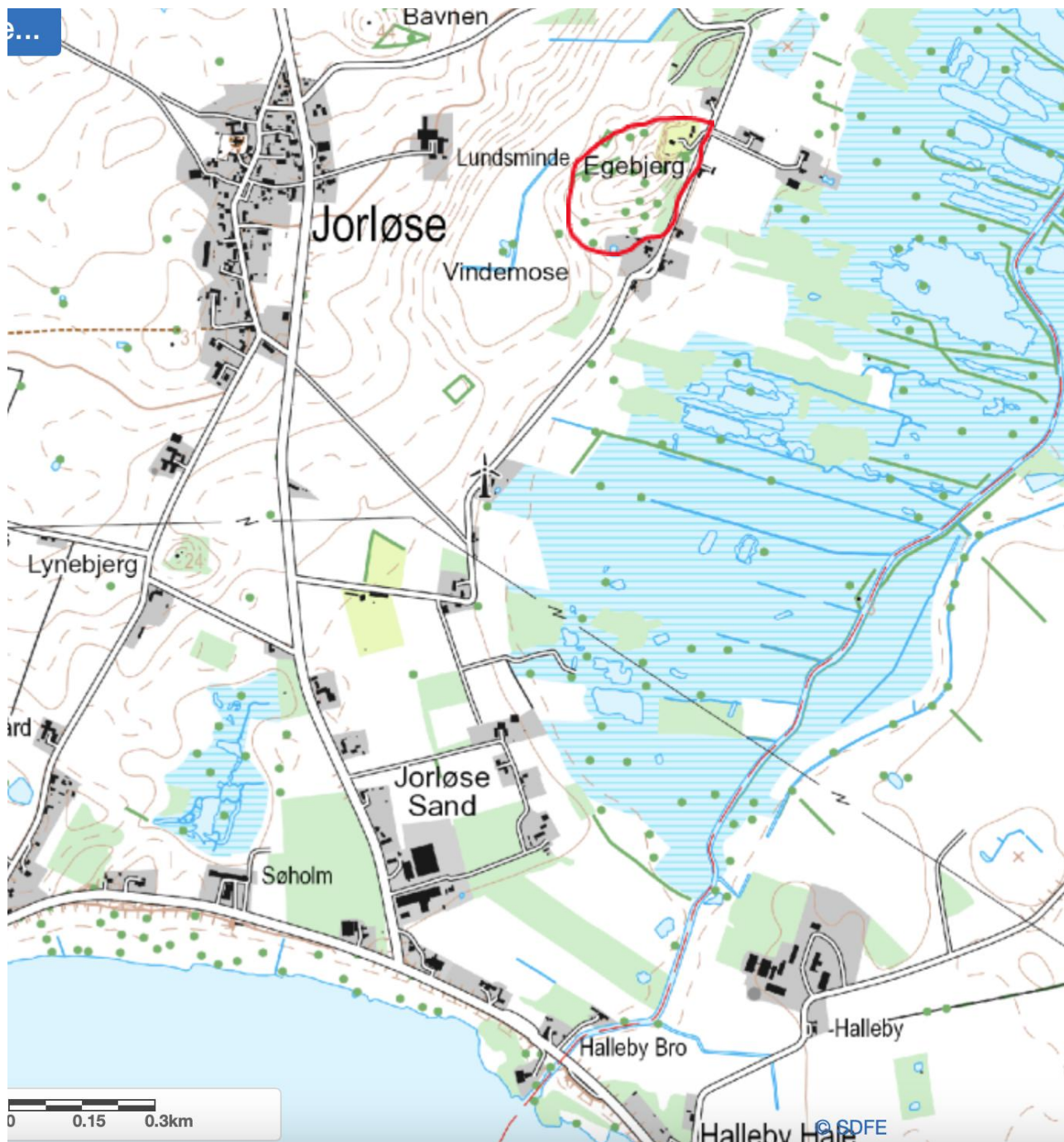
- Kortlægning af områdets flora.

Den nordlige del af Egebjerg er et overdrev, der ikke har været græsset for nyligt.

Carsten Clausen og Hans Guldager Christiansen
December 2023

Egebjerg er en tidligere grusgrav og losseplads øst for Jorløse, der i dag fremstår som et rekreativt område med en flot udsigt til bl.a. Lille Åmose. Man kommer dertil ved at køre ad Madesøvej, der udgår fra Tissøvej syd for Jorløse. Kører man 1,3 km ad Madesøvej, kommer man til en P-plads øst for bakken (figur 1). Bakken ejes af Kalundborg kommune, og der er opstillet en informationstavle af kommunen og Naturpark Åmosen, og området indgår som en del af naturparken.

Figur 1. Topografisk kort (Arealinformation) med bakken Egebjerg øst for Jorløse.

VORES UNDERSØGELSE

Vi har besøgt Egebjerg månedligt fra marts til november 2023 og lavet floralister for det med rødt indtegnede areal, se figur 2. Vi følger navngivningen af planterne i "Nordens Flora" (Mossberg og Stenberg 2020). Vi har også noteret fugle, sommerfugle mv., når vi støder på dem. Bagerst i rapporten står en liste over, hvad vi har fundet.

Tak til Anne Bronée for teknisk support.

Alle fotos er taget af HGC, dog figur 6 og 7 af CC.

Evt. henvendelse: carstenbclausen@hotmail.dk

Figur 2. Ortofoto af Egebjerg 2022, det undersøgte areal er markeret af en rød linje.

OM EGEBJERG

Navnet Egebjerg fortæller, at her ligger en høj eller en bakke, bevokset med egetræer. Et luftfoto fra 1945 viser nogen grusgravningsaktivitet, og der har nok været hentet grus i mindre omfang inden da. Siden har det udviklet sig mere og mere (Kalundborg kommune ved bl.a. Jan Krause i mail).

Grusgraven blev benyttet som losseplads fra 1973 til 1990, ifølge Jordforureningstest (Kalundborg kommune). Efter 1990 er der foregået noget jordtilkørsel som formentlig er sluttet midt i 90'erne. I dag ejes arealet af Kalundborg kommune, og der er P-plads ved og offentlig adgang til bakken.

Arealet er hegnet og i august 2023 er det noget siden, at bakken har været græsset. Området er ret tilgroet, hvilket kan ses på figur 2, og arealet er meget kuperet pga. tidligere grusgravning. Hvidebæk Skytteforening har klubhus og skydebane i et af grusgravens store grave, og der er ikke offentlig adgang til denne del af bakken (figur 3).

Figur 3. Et kig ned til skydebanen, der ligger dybt nede i den tidligere grusgrav.

Mod nord er der en græsset eng og overdrev, som er stort set fri for træer og buske, se foto på forsiden. Resten af området er mere eller mindre tilgroet, men der er dog også store, åbne partier. Det kuperede terræn har bl.a. en dyb kløft mod vest, som er meget tilgroet.

FLORAEN

Eng og overdrev mod nord er blomsterrige med arter som Blåhat, Blæresmælde, Alm. Røllike, Mark-Frytle, Mark-Krageklo, Prikbladet Perikon, Alm. Kællingetand, Høst-Borst og mange andre almindelige arter. Vi bemærkede den på Sjælland ret sjældne (Hartvig 2015) Rank Potentil, som står flere steder (figur 4). Den er sandsynligvis indført til Danmark og under udbredelse. Den grusede og næringsfattige jord giver grobund til en del arter.

Figur 4. Rank Potentil.

Gærde-Kørvel står flere steder i mængde, hvilket også gælder Smalstråle. Vi så også enkelte eksemplarer af Moskus-Katost og Rank Frøstjerne, begge er ret ualmindelige. På mindre partier står desværre også problem-arter som Kæmpe-Bjørneklo og Japansk Pileurt, og de drager fordel af den manglende græsning.

Alt i alt har vi gennem 2023 fundet 200 forskellige slags urter og 63 buske og træer på Egebjerg, se floralisten bag i rapporten. Der er ingen rødlistede arter imellem, men en del arter er knyttet til beskyttede eller typiske naturtyper og indikerer god naturkvalitet (Leth 2006), de såkaldte positiv-arter, se tabellen herunder:

Positiv-art	Kategori
Alm. Hvene	AP
Alm. Knopurt	AP
Alm. Rundbælg	AP
Alm. Sølv-Potentil	AP
Angelik	AP
Bidende Stenurt	HP
Bugtet Frøstjerne	SP(A)
Dunet Dueurt	AP
Glat Sølv-Potentil	AP
Hare-Kløver	HP
Håret Høgeurt	AP
Håret Star	AP
Knold-Ranunkel	AP
Kornet Stenbræk	AP
Liden Lærkespore	HP
Mark-Bynke	AP
Mark-Frytle	AP
Mark-Krageklo	AP
Merian	HP
Pigget Star	HP
Stor Knopurt	AP
Vellugtende Gulaks	AP
Vår-Potentil	SP(A)
Vår-Vikke	HP
Æble-Rose	AP

Tabel 1. Positiv-arter fra Egebjerg

AP: Alm. positiv-art

HP: Hist-og-her positiv-art

SP: Sjælden positiv-art

A: Ansvarsart i Vestsjælland

I alt 25 positiv-arter er ikke ret mange. En del af positiv-arterne er netop knyttet til tør, stenet og næringsfattig jord, som karakteriserer grusgrave. Her kan nævnes: Alm. Hvene, Hare-Kløver, Håret Høgeurt, Mark-Bynke og Stor Knopurt. Smalstråle finder vi også ofte i grusgrave. To arter er sjældne i Vestsjælland, nemlig Bugtet Frøstjerne og Vår-Potentil, og de er begge Ansvars-arter, hvilket vil sige, at vi her i Vestsjælland har mere end 20 % af forekomsterne i Danmark, og derfor har vi også et ansvar overfor arterne.

Bugtet Frøstjerne er en art, som vi ikke har set før. Den ligner Sand-Frøstjerne meget og adskilles fra denne ved, at støvbladene har et tilspidset, forhøjet konnektiv (forbindelsesled, udvækst) (Mossberg og Stenberg, 2020). Bugtet Frøstjerne forekommer kun få steder i Danmark, og faktisk er den rødlistet som Næsten Truet i den nyeste rødliste (Rødliste 2019). Men den er tidligere dyrket som både grøntsag og prydblade, og mange forekomster anses for at være forvildede fra dyrkning, og den er ikke til at skille fra de vilde forekomster (Hartvig 2015). Netop på et sted som her på Egebjergs tidligere losseplads findes der ganske mange forvildede haveplanter, og det er mest sandsynligt, at Bugtet Frøstjerne stammer fra en have. Bugtet-Frøstjerne (*Thalictrum minus* ssp. *arenarium*) er kun adskilt på underarts-niveau fra Sand-Frøstjerne (*Thalictrum minus* ssp. *minus*).

Figur 5. Hvid Okseøje og Prikbladet Perikon er blandt de mange almindelige og dejlige planter på Egebjerg.

Blandt Egebjergs flora er der en del forvildede haveplanter. Om foråret er løgplanterne Alm. Guldstjerne, Erantis, Have-Påskelilje, Narcissus Tete à Tete, Påskelilje, Russisk Skilla og Vintergæk iøjnefaldende. Blandt havebuske kan nævnes Blod-Ribs, Buket-Spiræa, Buklet Dværgmispel, Forsythia, Guldregn, Have-Ribs, Have-Æble, Hæk-Berberis, Pilebladet Spiræa og Tusindtop.

En gruppe af planter er indført til Danmark meget tidligt, og mange i middelalderen. Disse benævnes ofte Levende Fortidsminder. Blandt dem vokser på Egebjerg: Alm. Katost, Filtet -, Glat- og Liden Burre, Gærde-Kartebolle, Have-Guldnælde, Kost-Fuglemælk, Læge-Oksetunge, Moskus-

Katost, Pastinak, Peberrod, Rejnfan, Rundbladet Katost, Rød Tandbæger, Svaleurt, Sæbeurt og Uldbladet Kongelys. Tidligere er fundet Farve-Reseda og Æselfoder, som tilhører samme gruppe af planter. Det er ikke mærkeligt, at der på en tidligere losseplads havner så mange planter med tilknytning til havebrug. Desuden er der tidligere fundet arterne: Opret Hejre, Tornet Tidsel og Ager-Hejre (Gravesen, 1976), som vi ikke fandt.

Med til billedet af Egebjergs flora hører også en lille og lidt sølle skov af mest Østrigsk Fyr langs med Madesøvej. Inde på selve arealet mod nord står en bemærkelsesværdig stor Sejle-Pil. En god informationstavle står ved en lille P-plads vest for skoven, den er opsat af Naturpark Åmosen og Kalundborg kommune.

Figur 6. Kødet Stjernebold

SAMMENFATNING

Egebjerg er en ret høj bakke øst for Jorløse, hvor der tidligere har været grusgrav og losseplads. Den ejes af Kalundborg kommune og der er fri adgang.

Floraen på bakken er ganske artsrig, 200 urter og 63 buske og træer. Herunder er der adskillige arter, som er typiske for tør og sandet bund og som indikerer naturkvalitet. Der er også mange arter knyttet til haver og anden forstyrret jord. Den tidligere åbne natur er efterhånden godt tilgroet og kunne godt trænge til udtynding og rydning af buske og træer og til græsning af dyr.

LITTERATUR

Gravesen, Palle 1976: Foreløbig oversigt over Botaniske lokaliteter. 1. Sjælland. – Fredningsstyrelsen, København 1976.

Hartvig, Per 2015: Atlas Flora Danica. – Gyldendal.

Leth, Peter 2006: Status for Vestsjællands Flora 2006. - På Dansk Botanisk Forenings hjemmeside.

Mossberg, Bo og Lennart Stenberg 2020: Nordens Flora. – Gyldendal. Oversat til dansk og bearbejdet af Jon Feilberg.

Rødliste 2019: Den danske Rødliste. - AU Ecoscience.

Figur 7. Stribetæge, også spøgefuldt kaldet A. C. Milan-tæge med hentydning til den italienske fodboldklubs spilledragt. Første fund i Danmark er fra 1992.

Egebjerg	Bugtet Frøstjerne	Horse-Tidsel	Opret Hønsetarm
Aften-Pragtstjerne	Butbladet Skræppe	Humle-Sneglebælg	Pastinak
Ager-Padderok	Canadisk	Hvas Randfrø	Peberrod
Ager-Snerle	Bakkestjerne	Hvidmelet Gåsefod	Pigget Star
Ager-	Cikorie	Hvid-Kløver	Prikbladet Perikon
Stedmoderblomst	Daglili, tje	Hvid Okseøje	Påskelilje
Ager-Tidsel	Draphavre	Hvid Snerre	Rank Potentil
Ager-Vejbred	Dunet Dueurt	Hvid Stenkløver	Rank Vejsennep
Alm. Agermåne	Dusk-Syre	Hyrdetaske	Rejnfan
Alm. Bingelurt	Døvnælde	Høst-Borst	Pyrenæisk
Alm. Brandbæger	Eng-Brandbæger	Håret Høgeurt	Storkenæb
Alm. Brunelle	Eng-Rapgræs	Håret Star	Roset-Springklap
Alm. Fuglegræs	Enårig Rapgræs	Japansk Pileurt	Rundbladet Katost
Alm. Guldstjerne	Erantis	Kløftet Storkenæb	Russisk Skilla
Alm. Gåsemad	Feber-Nellikerod	Knold-Ranunkel	Ru Svinemælk
Alm. Hulsvøb	Femhannet	Knold-Rotthale	Rød Kløver
Alm. Hundegræs	Hønsetarm	Kornet Stenbræk	Rød Stenurt
Alm. Hvene	Femtunge	Korn-Valmue	Rød Svingel
Alm. Hønsetarm	Fersken Pileurt	Korsknap	Rød Tandbæger
Alm. Katost	Filtet Burre	Kost-Fuglemælk	Rød Tvetand
Alm. Knopurt	Finbladet Rødknæ	Kruset Skræppe	Sildig Gyldenris
Alm. Kongepen	Finbladet Vejsennep	Kruset Tidsel	Skov-Hanekro
Alm. Kvik	Fin Kløver	Krybende Potentil	Skvalderkål
Alm. Kællingetand	Fløjlgræs	Kryb-Hvene	Slangehoved
Alm. Mangeløv	Foder-Kulsukker	Kugle-Museurt	Smalbladet Vikke
Alm. Markarve	Foder-Lucerne	Kæmpe-Bjørneklo	Smalstråle
Alm. Pengeurt	Foder-Vikke	Kæmpe-Svingel	Småblomstret
Alm. Rajgræs	Følfod	Kølle-Valmue	Balsamin
Alm. Rapgræs	Glat Burre	Lancet-Vejbred	Småkronet
Alm. Rundbælg	Glat Dueurt	Lav Ranunkel	Gedeskæg
Alm. Rødknæ	Glat Sølv-Potentil	Liden Burre	Snerle-Pileurt
Alm. Røllike	Glat Vejbred	Liden Klokke	Solsikke
Alm. Syre	Glat Ærenpris	Liden Lærkespore	Sort Natskygge
Alm. Sølv-Potentil	Gold Hejre	Lugtløs Kamille	Spidsbladet Pileurt
Alm. Torskemund	Græsbladet	Læge-Oksetunge	Stinkende
Alm. Vej-Pileurt	Fladstjerne	Løgkarse	Storkenæb
Alsike-Kløver	Grøn Høgeurt	Lodden Dueurt	Stor Knopurt, også hvid
Angelik	Grøn Skærmaks	Mark-Bynke	Storkronet Ærenpris
Bakke-Forglemmigej	Grå-Bynke	Mark-Frytle	Stor Nælde
Bakke-Svingel	Gul Fladbælg	Mark-Krageklo	Strand-Svingel
Bidende Ranunkel	Gul Kløver	Marts-Viol	Svaleurt
Bidende Stenurt	Gul Snerre	Mark-Ærenpris	Svine-Mælde
Bitter Bakkestjerne	Gærde-Kartebolle	Mellebrudt Star	Sæbeurt
Bjerg-Rørhvene, tje	Gærde-Valmue	Merian	Sød Astragel
Bleggul Snerre	Hare-Kløver	Mose-Bunke	Tandfri Vårsalat
Bleg Stenurt	Haremad	Moskus-Katost	Tofrøet Vikke
Blæresmælde	Have-Guldnaelde	Muse-Vikke	Toårig Natlys
Blød Hejre	Have-Påskelilje	Mælkebøtte ssp.	Tusindfryd
Blød Storkenæb	Hejrenæb	Narcissus `Tete à Tete`	Uldbladet Kongelys
Blåhat	Honningurt		

Vedbend-Ærenpris
Vellugtende Gulaks
Vild Gulerod
Vild Kørvel
Vinge-Pileurt
Vintergæk
Vorterod
Vår-Brandbæger
Vår-Potentil
Vår-Vikke
Vår-Gæslingeblomst

Træer/buske

Ahorn
Alm. Gedeblad
Alm. Hvidtjørn
Alm. Hyld
Alm. Hæg
Alm. Liguster
Alm. Røn
Alm. Snebær
Ask
Balsam-Poppel
Bened
Bjerg-Fyr
Blod-Ribs
Brombær ssp.
Buket-Spiræa
Buket Dværgmispel
Dun-Birk
Engriflet Hvidtjørn
Forsythia
Fuglekirsebær
Glansbladet Rose
Glat Hunderose
Grå-El
Grå-Pil
Guldregn
Have-Ribs
Have-Æble
Havtorn
Hestekastanie
Hvid-Gran
Hæk-Berberis
Japansk Lærk
Klit-Rose
Korbær
Landevejs-Poppel

Mangeblomstret
Rose
Mirabel
Navr
Normannsgran
Pilebladet Spiræa
Rød-El
Rød-Gran
Selje-Pil
Selje-Røn
Skov-Elm
Skov-Fyr
Skovranke
Skør-Pil
Slåen
Spids-Løn
Stikkelsbær
Stilk-Eg
Sød-Æble
Tusindtop
Storbladet Lind
Taks
Valnød
Vedbend
Vildvin
Vinter-Eg
Vorte-Birk
Æble-Rose
Østrigs Fyr

Fugle

Agerhøne
Allike
Bogfinke
Dompap
Fasan
Fiskehejre
Gransanger
Gravand
Grønirisk
Grå Fluesnapper
Grågås
Gråkrage
Gråspurv
Gulbug
Gulspurv
Gærdesanger
Gærdesmutte
Gøg

Halemejse
Havørn
Husskade
Musvit
Musvåge
Nattergal
Ravn
Ringdue
Rød Glente
Rødhals
Rødstjert
Råge
Sjagger
Skarv
Skovskade
Solsort
Stor Flagspætte
Stær
Sølvhejre
Vibe

Sommerfugle

Admiral
Alm. Blåfugl
Dagpåfugleøje
Grønåret
Kålsommerfugl
Græsrandøje
Hvidmåler
Lille Ildfugl
Lille Kålsommerfugl
Nældens Takvinge
Okkergul Pletvinge
Okkergul Randøje
Stor Bredpande
Stor Kålsommerfugl
Vejrandøje

Andet

Bål Libelle
Firepletet Libelle
Grenlav
Grøn frø
Hare
Judasøre
Kæmpe Støvbold
Kødet Stjernebold
Mark Champignon

Muldvarp (skud)
Paryk-Blækhat
Rævegrave
Rådyr
Snog
Stribetæge
Vinbjergsnegl